

Voordrachten van J.J. Cremer in 1876.

26 november 1876 bij Oefening kweekt kennis in Den Haag.

Dagblad van Zuid-Holland en sGravenhage, 29 november 1876:

Oefening kweekt kennis.

Gister-avond was den leden van *Oefening* een zeldzaam genot bereid. De heer J. J. **Cremer** trad toch weder op. Geen wonder dat de zaal tot in haar uiterste hoeken met een belangstellend gehoor niet slechts gevuld, maar overvuld was. En ook nu vond hij waardering en verwierf aller toejuiching.

Het talent van den heer **Cremer** is dan ook van dien aard, dat men niet moede wordt het te bewonderen, want het is als 't ware telkens nieuw. Niemand zal hem noemen den grootsten schrijver of novellist van het land; maar de uitnemendste spreker, wij zouden bijkans zeggen de meest dramatische redenaar, verdient hij ongetwijfeld te heeten.

En is hij dan al niet de grootste auteur, moet hij wijken voor een schrijvers-talent als bv. dat van een mevrouw Bosboom-Toussain, toch komt hem in zijn genre de kroon der eere toe; als novellist van de Betuwe is hij onverbeterlijk.

Wie toch kan het leven der Betuwers schetsen zoo als hij? Wie weet daarbij te grijpen in het hart en het gemoedsleven zoo als hij?

Geniet men veel als men Cremer's Betuwsche

Geniet men veel als men Cremer's Betuwsche novellen leest: men leert hem nog hooger plaatsen, nog meer liefhebben bovenal, als men ze hem hoort voordragen. Dan eerst komen elk woord, elke trek, elk denkbeeld tot hun ware regt. Men leest dan eerst ten volle mede met de helden en heldinnen van zijn dichterlijke vinding, en die toch op zoo eenvoudig een tooneel zich bewegen en in schijnbaar zoo alledaagsche toestanden worden voorgesteld, maar wier aandoeningen en gewaarwordingen dikwerf van zoo diep tragischen aard zijn en ons toonen doen hooren, die ook trillen in het meest ontwikkeld menschenhart.

Don 't kleine revierke, de novelle waarop **Cremer** ons gister-avond vergastte, is ook zulk een proeve van zijn talent.

Reeds eenmaal hadden wij het voorregt gesmaakt het hem te hooren voordragen, nu veertien jaren geleden, doch het was ons, als hoorden wij het nu voor het eerst.

Is de intrigue hoogst eenvoudig: 't mislukken van Lammerts huwelijk met 't rijke Trieneke, dat hij uit luiheid en hoogmoed tot vrouw begeerde, niet om haar, maar om haar vaders erf en erfenis,

niet om haar, maar om haar vaders erf en erfenis, en 't geluk dat ten slotte Geertje, de tijdelijk miskende, nog te beurt valt, als Lammerts haar echtvriend toch wordt: — de kracht van **Cremer** lag ook nu in de details. Ze allen te noemen zou ons te ver voeren; dit is trouwens niet noodig, want de kennismaking met *Don't kleine revierke* ligt onder ieders bereik, omdat het reeds 't licht zag.

Toch kunnen wij van enkele momenten niet zwijgen. De schildering van Trieneke en Lammerts, als deze laatste den angel van den hoogmoed in het hart der eenvoudige en arbeidzame maagd tracht te slaan; de openbaring van Lammerts traagheid en opkomenden hoogmoed op het ploegveld; straks, Lammerts ontmoeting met Geertje; Geertje's zielestrijd; de scène tusschen moeder en zoontje op 't Putters-Erf; Lammerts' voorbarig hoogmoeds-genot in de pronkkamer van de boerderij; bij Lammerts' grootvader, aan den vooravond van den dag, waarop de laatste koe zal worden te gelde gemaakt; vooral het tafereel in den koestal; de wedergeboorte van Lammerts op 't arbeidsveld, en dan het slottooneel op 't Putters-Erf, op grootvaders honderdjarig oogstfeest, — ziet, dat alles is roerend schoon en ontlokte, bij het heengaan, aan allen, die gevoel

als deze laatste den angel van den hoogmoed in het hart der eenvoudige en arbeidzame maagd tracht te slaan; de openbaring van Lammerts traagheid en opkomenden hoogmoed op het ploegveld; straks, Lammerts ontmoeting met Geertje; Geertje's zielestrijd; de scène tusschen moeder en zoontje op 't Putters-Erf; Lammerts' voorbarig hoogmoeds-genot in de pronkkamer van de boerderij; bij Lammerts' grootvader, aan den vooravond van den dag, waarop de laatste koe zal worden te gelde gemaakt; vooral het tafereel in den koestal; de wedergeboorte van Lammerts op 't arbeidsveld, en dan het slottooneel op 't Putters-Erf, op grootvaders honderdjarig oogstfeest, — ziet, dat alles is roerend schoon en ontlokte, bij het heengaan, aan allen, die gevoel hebben voor 't waarachtig verheffende in de kunst zooals zij weet na te schetsen wat de natuur en 't menschen leven te zien geven, een nieuwen lofspraak op **Cremer** en een woord van innigen dank voor het heerlijk genoegen, aan honderden bereid.

www.jacobcremer.nl

Laatst bijgewerkt: 5 mei 2020.